

Відповіді

Київського національного університету імені Тараса Шевченка на зауваження, викладені у звіті експертної групи Про результати акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми 37075 «Журналістика», рівень вищої освіти Доктор філософії, спеціальність 061 – Журналістика

Співпраця з експертною групою була змістовною й позитивною. Ми вдячні експертам за толерантність, неупередженість, добросовісність. Рекомендації слугуватимуть поліпшенню реалізації ОНП та її подальшому вдосконаленню у відповідності до цілей ОНП й узгоджень зі стейкхолдерами. Дякуємо за високу оцінку нашої роботи, що відзначено у **Підсумках сильних сторін програми та позитивних практик**. Водночас ми маємо конкретні міркування щодо окремих позицій звіту. Наші міркування стосуються насамперед шести критеріїв, у експертванні яких немає жодних зауважень і відзначено, що слабкі сторони відсутні. Проте при описові рівнів відповідності цим критеріям виставлено рівень В. Ми вважаємо, що наша ОНП за цими критеріями цілком заслуговує **рівня А** і нижче посилюємо нашу позицію вказівками на унікальність нашої ОНП за цими шістьма критеріями.

<i>Критерій</i>	<i>Звіт Експертної групи</i>	<i>Коментар Університету</i>
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	ОНП «Журналістика» КНУ імені Тараса Шевченка має чітку структуру, визначається збалансованістю окремих її компонентів, зорієнтована на досягнення програмних результатів, формування професійних навичок і soft-skills. ОНП забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти, вільний вибір дисциплін за кафедрами та факультетами, свободу наукового пошуку та мислення, які цілком реалізуються здобувачами.	Аспірантура з журналістики в КНУ імені Тараса Шевченка є унікальною тим , що структура її програм та освітньо-науковий зміст в основі має 70-літню історію. Це найстаріша аспірантура з журналістики в Україні. За ці десятиліття сформовано наукову школу (http://science.univ.kiev.ua/research/scientific-school/-zhurnalistykoznavstvo-ta-teriya-masovoyi-komunikatsiyi/), що відображено у сотнях наукових публікацій, захищених дисертаціях, а також у підготовці десятків випускників, які на 80% сформували науково-педагогічний колектив інституту журналістики, дали кадри для інших факультетів університету (С.Даниленко, Є.Макаренко – ІМВ), для багатьох університетів країни (ХДУ, ЧНУ, СумДУ та ін.), а також зарубіжних університетів (ВойцехЦісак – Університет імені Міцкевича (Познань). Випускники аспірантури, а потім і докторантури, працювали і працюють на високих менеджерських посадах в країні та за кордоном (С.Квіт, Т.Бондаренко, М.Мовчан, А. Наджос та ін.). Саме аспірантура інституту журналістики заклала основи соціальнокомунікаційної науки в Україні від моменту постанови Кабміну та наказу ВАК, якими впроваджувалася нова наука у життя, бо саме в нашій аспірантурі пішли перші дослідження з соціальних комунікацій. Так, перші роботи, наприклад, з нової спеціальності «соціальна інформатика» були виконані та успішно захищені нашими аспірантами (Брахман з Ізраїлю, Цимбаленко з України тощо). Наукові надбання лягли в основу змісту

		<p>нової ОНП для підготовки докторів філософії та сформували новітню, соціальнокомунікаційну методологію досліджень</p>
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність</p>	<p>Визначено чіткі й зрозумілі правила проведення контрольних заходів та процедури дотримання академічної доброчесності, що є доступними для здобувачів.</p>	<p>За цим критерієм унікальність ОНП полягає в тому, що як за 70 років аспірантури, так і з 2016 року (року заснування ОНП) відсутні будь-які випадки позбавлення наукових ступенів ВАКом чи МОНОм у випускників аспірантури через плагіат, неякісні дисертаційні дослідження тощо. Аспірантура інституту журналістики є прикладом добре організованого, педагогічно виваженого контролю за якістю досліджень. Оцінювання випускників на підсумковому етапі відбувається шляхом обов'язкового залучення до роботи комісії представників роботодавців – докторів наук з інших університетів.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси</p>	<p>Високий академічний та професійний рівень викладачів, їх активна участь у міжнародних науково-дослідних проектах</p>	<p>Це єдиний в Україні інститут (факультет), де зосереджено 30 професорів, докторів наук у галузі журналістики. Унікальний науково-педагогічний колектив має свої «критичні маси» вчених, здатних пропонувати різноманітні наукові теми аспірантам.</p>
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси</p>	<p>Здобувачі мають вільний доступ до наукометричних баз даних, можливість використовувати необхідні для дослідження наукові періодичні видання та консультування з іншими науковцями Інституту журналістики</p>	<p>Унікальність ОНП за цим критерієм полягає в тому, що аспіранти навчаються в освітньому середовищі, яке формує освітню й наукову політику та сучасні практики для всієї системи університетів країни за спеціальністю «журналістика» через активну участь науковців інституту в різних державних та громадських проектах. Так, гарант програми проф. Різун В.В. постійно очолював НМК з журналістики, був головою експертних рад при ВАК та МОН. Проф. Корнєєв В. М. є головою ГО «НМК з журналістики та інформації», проф. Чекмишев О. В., доц. Петрів Т.І. очолюють громадські організації, які займаються моніторинговими дослідженнями медіа, проф. Іванов В.Ф. – президент Академії української преси і т.д. Аспіранти, як ніде більше, формуються в просякнутому новими ідеями та новітніми практиками середовищі. Постійний контакт із зарубіжними вченими, участь в академічній мобільності, спілкування з колегами, які в рамках академмобільності приїжджають на навчання в наш інститут, сприяють становленню сучасних молодих вчених. Розвинена система грантових проєктів, в яких інститут є чи бенефіціаром (2005) чи національним координатором (проєкт DESTIN, 2019 і нині), чи керівником проєкту, фінансованого НФДУ (2020), та в яких задіяні дослідники за різними</p>

		спеціальностями, створює унікальні можливості для аспірантів використовувати матеріальні ресурси інших факультетів, наприклад лабораторії Інституту біології та медицини
Критерій 9. Прозорість та публічність	У ЗВО визначено чіткі та зрозумілі процедури, які регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу	Університет в цілому є унікальною інституцією щодо забезпечення публічності: він номер один в Україні за даними RankingWEBofUniversities та займає 1110 позицію в світі – найвищу серед українських університетів (наступну позицію 1442 посідає НТУУ КПІ). Серед сайтів підрозділів університету сайт інституту журналістики унікальний за обсягом, інформативністю, він займає друге місце після наукової бібліотеки (http://wm.univ.kiev.ua/index.php?hl=en) Єдиний в Україні інститут журналістики, як підрозділ університету, має свій науковий портал для аспірантів, докторантів, науковців. Це забезпечує унікальну прозорість та публічність для науковців
Критерій 10. Навчання через дослідження	Здобувачі вищої освіти та НПП усвідомлюють принципи та цінності академічної доброчесності, вони також вчасно поінформовані про всі вимоги, регламентуючі документи і практики розгляду проблемних ситуацій, пов'язаних з їх порушенням, прийнятих в КНУ імені Тараса Шевченка. Документи і вимоги оприлюднені належним чином. На ОНП поширена практика перевірки публікацій аспірантів та викладачів, а також дисертацій аспірантів на плагіат за допомогою Unicheck. На ОНП «Журналістика» не було зафіксованих і доведених прикладів недотримання академічної доброчесності.	Унікальність цієї програми за всі 70 років існування аспірантури полягає в тому, що не було зафіксованих і доведених прикладів недотримання академічної доброчесності. По суті цього критерію, унікальною є підготовка аспірантів, зокрема докторів філософії, через постійну участь наукових керівників, наукових рецензентів, що входять до «критичної маси» дослідників, за тематикою яких працюють аспіранти, у різних наукових проєктах. Так, гарант і науковий керівник та викладач в аспірантурі проф. Різун В. В. має публікації в журналах, що індексуються Scopus та WEBofScience і постійно очолює різні наукові проєкти (останній проєкт, фінансований НФДУ на 2.5 млн. грн), виконавцем якого є, зокрема, к. н. з соціальних комунікацій Ю.Д.Гаврилець, який теж має рейтингові наукові статті та виступає рецензентом. Проф. В. Е. Шевченко виступає як керівник та рецензент і керувала науковим проєктом. Проф. Н. М. Сидоренко викладає в аспірантурі і керувала дослідженням історії національного радіоефіру (на замовлення Українського радіо) тощо. До роботи наукові керівники залучають своїх аспірантів.

Експерти зазначили слабкі сторони до критеріїв 1, 3, 4, 8. Проте, частково погоджуючись з рекомендаціями експертів, хочемо звернути увагу на певні нюанси цих рекомендацій.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої	1. Під час зустрічей експертної групи зі здобувачами та роботодавцями з'ясувалось, що	Інститут журналістики був одним із перших, хто розробляв по-новому ОНП та інші документи для відкриття аспірантури з
---	---	--

<p>програми</p>	<p>вони не надто активно залучалися до обговорення цілей ОНП та її програмних результатів. Думка академічної спільноти та майбутніх роботодавців щодо наповнення ОНП на етапі її запуску враховувалась, про що повідомила Надія Зелінська, завідувачка кафедри видавничої справи та редагування Української академії друкарства (м. Львів) під час зустрічі з експертною групою. Обговорення ОНП проходило в межах зустрічей членів підсекції з журналістики НМК з суспільних наук та журналістики МОН України. Зокрема йдеться про пропозиції щодо методологічного забезпечення проведення дисертаційних досліджень – визнання соціальнокомунікаційного підходу як методологічної основи журналістикознавства, дотримання принципів доброчесності серед молодих науковців. Інших підтверджень активного залучення роботодавців, здобувачів та інших заінтересованих сторін до розробки ОНП, експертна група не знайшла.</p> <p>2. Не відбувся повномасштабний процес активного залучення здобувачів та роботодавців до розробки цілей та програмних результатів ОНП у 2016 та 2018 роках. Експертна група рекомендує при розробці нового проекту ОНП «Журналістика» провести з роботодавцями та здобувачами обговорення цілей та програмних результатів ОНП.</p>	<p>підготовки докторів філософії. Як зауважують і самі експерти, консультації велися, але «інших підтверджень активного залучення роботодавців, здобувачів та інших заінтересованих сторін до розробки ОНП, експертна група не знайшла». Ми сприймаємо рекомендацію експертів щодо активного залучення роботодавців до обговорення ОНП та інших документів у майбутньому і документування такого залучення. Погоджуємося з рівнем В за цим критерієм.</p>
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання</p>	<p>У ЗВО відсутня практика та нормативні документи щодо визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Експертна група рекомендує розпочати розробку і обговорення загальних підходів/бачення, концепцію визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті в Університеті до прийняття відповідних нормативно-правових документів.</p>	<p>В Університеті поширеною є практика реалізації академічної мобільності, що дозволяє здобувачу розширювати результати навчання (кваліфікації) за рахунок курсів, що викладаються в ЗВО інших держав. Організація академічної мобільності та процедура визнання результатів навчання, здобутих в рамках академічної мобільності здійснюється на основі Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУ імені Т. Шевченка. Окрім того, поширеною є практика залучення професорсько-викладацького складу інших іноземних та вітчизняних ЗВО в рамках передбаченої навчальним планом структури освітнього</p>

		<p>процесу.</p> <p>Щодо невизнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, то Університет стверджує, що таке невизнання не може вважатися недоліком чи слабкою стороною програми. Адже відповідно до закону України Про освіту (ст.8, п.5) «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством». Таким чином ЗВО позбавлені можливості вирішувати ці питання самостійно, що підтверджується практикою імперативного (без врахування точки зору ЗВО) встановлення МОН різних правил щодо визнання сертифікатів з володіння іноземною мовою при вступі на програми різних рівнів вищої освіти (магістра і доктора філософії). Крім того, згідно зі ст.38. закону України Про освіту органом, який «формує вимоги до... визнання результатів неформального та інформального навчання», називається Національне агентство кваліфікацій. Більш того, Університет не обмежує права здобувачів освіти на отримання неформальної освіти, Університет діє прозоро і дотримуючись прийнятого рішення у всіх випадках, Університет не здійснює визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, до затвердження регуляторних актів центральних органів виконавчої влади України, існування яких передбачене чинним законодавством (Проект Положення про визнання результатів неформальної освіти НАК винесло на обговорення тільки у вересні 2020 року).Ця позиція Університету була доведена до Національного Агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке на своєму засіданні 26 травня 2020 року визнало (у відповіді С.М.Квіта), що відсутність практики зарахування результатів неформальної освіти не може вважатися недоліком програми.</p> <p>Через те, не маючи інших зауважень за цим критерієм і зважаючи в цілому на високу оцінку експертами ОНП за цим критерієм, просимо встановити рівень А замість В. Підставою для такого рішення може бути унікальна можливість, якою володіє тільки інститут журналістики, щодозмоги повноцінно, з дотриманням усіх вимог організації наукової справи на сучасному рівні залучати абітурієнтів до навчання в сучасній аспірантурі. Тільки в інституті є</p>
--	--	---

		<p>такий потужний колектив докторів наук (30 осіб), що забезпечує широкий спектр вибору тем для наукових досліджень; тільки в інституті через це сформовані такі «критичні маси» дослідників, які мають і публікації у рейтингових виданнях і можуть виступати як науковими керівниками, так і рецензентами та опонентами для аспірантів інших університетів, де є аспірантура з журналістики: http://journ.univ.kiev.ua/nauka1/archives/1794</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою</p>	<p>Робочі програми потребують оновлення у зв'язку зі зміною формату освітнього процесу (змішаний і дистанційний) і динамічним розвитком наукових досліджень галузі. Експертна група рекомендує проводити щорічне оновлення робочих програм навчальних дисциплін, враховуючи необхідність коригування форм навчання і проведення контрольних заходів під час дистанційного навчання та оновлення списку рекомендованої літератури до курсів.</p>	<p>Ми сприймаємо будь-які рекомендації щодо внесення змін у РНП у зв'язку з карантинними та переходом на дистанційну форму навчання. Але ця рекомендація не може впливати на визначення рівня критерію, оскільки СО формувався на початку карантину за матеріалами, які було зроблено до карантину. Проте, як відзначають і самі експерти, що під час карантину (03-06.2020 р.) та у 1 семестрі 2020/2021 навчального року навчання проводиться у дистанційному та змішаному форматах з використанням сервісів ZOOM та CooglesClassroot (наказ «Тимчасовий порядок проведення заліково-екзаменаційної сесії та підсумкової атестації з використанням технологій дистанційного навчання у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» від 21.05.2020 р. № 328-32, наказ «Про особливості організації освітнього процесу у 1 семестрі 2020/2021 навчального року» від 27.08.2020 р. № 553-32) та Концепція впровадження дистанційного навчання в освітній процес Київського національного університету імені Тараса Шевченка (http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm). Форми та методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Крім того, експерти відзначили, що НПП Інституту журналістики під час зустрічі підтвердили, що постійно оновлюють програми освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик, в т. ч. і завдяки участі в міжнародних проектах, передусім проекту Європейського Союзу Еразмус+ КА2 «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність і професіоналізм» DESTIN. НПП відмітили, що завдяки участі у міжнародних проектах змінюється не тільки зміст дисциплін, а й форми та методи викладання. Зважаючи на це, просимо змінити рівень В на рівень А за цим критерієм. Унікальність ОНП за цим критерієм полягає в тому, що інститут</p>

		<p>журналістики володіє найбільшою матеріально-технічною базою для забезпечення освітнього процесу серед факультетів та інститутів університетів України, де є аспірантури з журналістики. Окрім того, потужна проєктно-грантова діяльність колективу інституту протягом багатьох років створила унікальні умови для забезпечення академічної мобільності не тільки наших аспірантів, а й зарубіжних у нас.</p>
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми</p>	<p>Не відбувся процес активного залучення здобувачів та роботодавців до процесу періодичного перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості. Експертна група рекомендує активізувати цей процес і зробити його систематичним.</p>	<p>Погоджуємося з такою оцінкою та рекомендацією, оскільки за чотири роки ми набули досвіду в реалізації нової ОНП і нам є з чим вийти тепер на обговорення до роботодавців та здобувачів.</p>